

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE**

**ДОМ НАРОДА
ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ**

**DOM NARODA
PREDSTAVNIČKI DOM / ZASTUPNIČKI DOM**

Савјет националних мањина БиХ

Vijeće nacionalnih manjina BiH

Број: 05/7-39-1-173-21,4/24; 05/7-50-18-1442/24
Сарајево, 22. 07. 2024. године

**ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

МИСИЈА ОЕБС-А У БиХ

ОХР – КАНЦЕЛАРИЈА ВИСОКОГ ПРЕДСТАВНИКА

САВЈЕТ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ МИРА – ПИК

**ИНСТИТУЦИЈА ОМБУДСМЕНА
ЗА ЉУДСКА ПРАВА БиХ**

ПРЕДСЈЕДНИШТВО БиХ

**ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА БиХ
ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
ДОМ НАРОДА**

ПРЕДСЈЕДНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

**НАРОДНА СКУПШТИНА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

ПРЕДСЈЕДНИК ФБиХ

**ПАРЛАМЕНТ ФБиХ
ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
ДОМ НАРОДА**

ГРАДОНАЧЕЛНИК БРЧКО ДИСТРИКТА БиХ

СКУПШТИНА БРЧКО ДИСТРИКТА БиХ

ПРЕДМЕТ: Иницијатива за спречавање злоупотреба статуса националних мањина и унапређење изборног процеса у БиХ

Поштовани,

Ми, долепотписани представници вијећа/савјета националних мањина Босне и Херцеговине, те представници удружења националних мањина изражавамо дубоку забринутост због трајних и све учесталијих злоупотреба приликом изјашњавања о припадности националној мањини у изборном процесу, као и у процесу избора чланства у институцијама/органима у којима је законом загарантовано мјесто за припаднике из реда осталих. Таквих злоупотреба у пракси је било много, а навешћемо само неке актуелне, које су више него очигледне. Наиме, на изборе за Скупштину Града Прњавора и Градско вијеће Града Зенице, гдје су се кандидовали представници конститутивних народа на мјесто одборника из националних мањина, те указујемо на случај избора за члана Градске изборне комисије у Бијељини из реда осталих гдје је кандидован и изабран члан из конститутивних народа, а који се формално изјаснио као припадник националне мањине. Већ дужи низ година број резервисаних мјеста за одборнике/вијећнике из националних мањина се смањује, великим дијелом и због оваквих злоупотреба. У правилу, локалне самоуправе мијењају одредбе статута и укидају загарантована мјеста за националне мањине након злоупотребе права на изјашњавање од стране неморалних појединаца, који користе правни вакуум за освајање мандата са мањим бројем гласова у односу на редовне политичке субјекте. Оваква пракса не само да нарушава интегритет цјелокупног изборног процеса, већ и директно угрожава право на политичку партиципацију националних мањина у нашој земљи, тако да националне мањине и на оно мало мјеста која су законима и статутима градова предвиђена за њих не могу бити кандидовани и изабрани. Стога предлажемо неке од мјера које би требале да унаприједе заштиту права заступања интереса националних мањина и обезбиједе транспарентност и фер изборне услове за све грађане БиХ, укључујући и националне мањине.

Идентификација проблема

У изборном процесу у Босни и Херцеговини, као и у процесу избора чланства у институцијама/органима, често се јављају случајеви лажног и тенденциозног изјашњавања о припадности националној мањини, чиме се утиче на изборне резултате. Ове злоупотребе не само да стварају неправичне услове за политичко дјеловање, већ и директно доводе до искључивања националних мањина из процеса политичког одлучивања и њиховог недовољно заступљеног утицаја. И данас имамо случајеве да су се неки кандидати опортунистички изјаснили, промијенили националност и заузели мјеста резервисана за представнике националних мањина.

Свакако, право сваке особе да се изјасни о својој националној припадности мора бити у потпуности испоштовано, али већ дужи низ година постоје примјери злоупотреба таквог изјашњавања у Босни и Херцеговини. Право појединца на изјашњавање је често произвољно коришћено са жељом за стицање погодности намијењених националним мањинама. Те погодности су прописане с циљем да се националним мањинама као бројчано малим заједницама омогући учешће у политичком животу, а претвориле су се у средство за освајање мандата за припаднике конститутивних народа. Овакве случајеве

осуђују у свим срединама, али неморални појединци настављају ову праксу већ годинама и тако наносе штету свим народима и националним мањинама у Босни и Херцеговини.

Тренутна регулатива дозвољава појединцима да произвољно одаберу припадност било којој националној мањини, а сваки покушај сузбијања ове злоупотребе се завршава изговором и полемиком о потреби заштите права тих истих лица на слободно изјашњавање. То је **непотпуно и нетачно тумачење реализације права на изјашњавање с циљем да постојећа правила остану непромијењена и да се настави са злоупотребима.**

Избор појединца не смије бити произвољан јер је његов **субјективни избор неодвојиво повезан са објективним критеријумима релевантним за идентитет особе.**

Као што је познато, начин и критеријуми избора представника националних мањина у парламенте, скупштине и савјете ближе се уређују изборним законима БиХ и ентитета, као и статутима и другим прописима кантона, градова и општина. Посебним законом и другим прописима БиХ, ентитета, кантона, градова и општина уређује се начин заступљености припадника националних мањина у извршним и правосудним органима власти и јавним службама.

У ту сврху власти у Босни и Херцеговини би требало да размотре и дефинишу додатне објективне критеријуме за укључивање представника националних мањина на посебне изборне листе националних мањина и тако спријече неморалне кандидате да законито освајају мандате.

Приједлози за рјешење

- **Дефинисање објективних критеријума** и допуна свих прописа који се тичу права на политичку партиципацију националних мањина, на примјер:
  - а) кандидат мора бити члан активног удружења националне мањине којој припада,
  - б) кандидат мора потписати изјаву о припадности националној мањини за коју се кандидује,
  - ц) кандидат мора имати практично искуство у домену заштите права националних мањина,
  - д) кандидат треба активно учествовати у пројектима, актвностима или раду удружења која се баве питањима његове националне мањине,
  - е) одбијање кандидатуре и одузимање мандата у случају утврђене промјене у изјашњавању у посљедњих пет година.

Било који други критеријуми који ће спријечити злоупотребу права на изјашњавање. Отворени смо за дијалог по овом питању и дефинисању објективних критеријума на свим нивоима власти.

- **Јачање процедура верификације** - Захтијевамо ригорозније процедуре верификације изјава о националној припадности, укључујући коришћење поузданих докумената или свједочанстава других релевантних лица као основа за изјашњавање, те установљавање јасних критеријума ко може представљати

националну мањину у смислу његових референци и дотадашњег рада и ангажмана на пољу побољшања статуса националних мањина.

- **Едукација бирача** - Организовање едукативне кампање како би се грађани информисали о значају искреног изјашњавања о националној припадности и посљедицама за непоштено понашање током изборног процеса.
- **Заштита права националних мањина** - Тражимо поштравање законских санкција за особе које злоупотребљавају изјашњавање о националној припадности ради политичке користи или других незаконитих циљева.

Циљеви иницијативе

- **Транспарентност и интегритет изборног процеса** - Циљ нам је обезбиједити транспарентне и вјеродостојне изборе у којима ће сви грађани, укључујући националне мањине, учествовати у политичком животу.
- **Јачање политичке партиципације националних мањина** - Посвећујемо се повећању политичке партиципације националних мањина у Босни и Херцеговини, обезбјеђујући да њихови гласови буду адекватно заступљени у политичким институцијама.

Акциони план

- **Лобирање и заговарање** - Активна сарадња са релевантним политичким странкама, међународним организацијама и локалним властима како би се обезбиједила подршка за примјену предложених мјера.
- **Кампање информисања** - Спровођење јавних кампања, радионица и семинара како би грађане информисали о правима националних мањина и важности фер изборног процеса.

Ова иницијатива је од виталног значаја за унапређење демократских стандарда у Босни и Херцеговини. Позивамо све релевантне актере да подрже наше напоре у борби против злоупотреба приликом изјашњавања о националној припадности и да заједно радимо на стварању праведнијег и инклузивнијег политичког окружења за све грађане.

Свјесни смо да се наши захтјеви нису оствариви у кратком року, али желимо започети дијалог са представницима власти на свим нивоима како би питање злоупотреба ријешили у заједничком интересу. Дугорочно рјешење проблема дискриминације припадника националних мањина у изборном процесу на који скрећемо пажњу подразумијева одговарајуће измјене Изборног закона БиХ и са њим повезаних подзаконских аката. Будуће измјене и допуне Изборног закона БиХ, које су превасходно инициране да се заштите права већинских народа, треба искористити да се њима на адекватан начин прецизније регулишу и заштите и права националних мањина у изборном процесу.

Захвални смо свим нивоима власти који подржавају учешће националних мањина путем погодности да са мањим бројем гласова у односу на конститутивне народе учествујемо у политичком животу и молимо их да ову праксу наставе или оживе тамо гдје је укинута. Свакако, за почетак ћемо јавно прозвати и указати на поједнице који ово право злоупотребљавају, а трајно рјешење овог проблема могуће је постићи само уз заједничку сарадњу представника националних мањина и стручних и овлашћених предлагача измјена и допуна прописа којима се регулише ова материја, а то су носиоци власти у Босни и Херцеговини.

С поштовањем!

Прилог:

- потписи чланова Савјета националних мањина БиХ број: 05/7-39-1-173-22,4/2
- списак удружења која су подржала Иницијативу број: 05/7-39-1-173-21,7/24

Достављено:

- наслову
- а/а

